СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Генчо Василев Вълчев

относно дисертационен труд на тема
„ГРАМАТИЧЕСКОТО ФУНКЦИОНИРАНЕ ПРИ ДЕЦА ОТ ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ КАТО ПРЕДИКТОР ЗА НАРУШЕНИЯ В УЧЕНЕТО“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” в професионално направление 1.2 Педагогика (Логопедия)

Докторант: Арпи Анжилиан Масихи
Научен ръководител: проф. д.пс.н. Нели Василева

Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба

Със заповед № РД-38-52/02.03.2026г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Граматическото функциониране при деца от предучилищна възраст като предиктор за нарушения в ученето“ на Арпи Масихи, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика /Логопедия/ с научен ръководител проф. д.пс.н. Нели Василева, за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, съм определен за член на научно жури за тази защита.

Представеният за оценяване и изработване на становище комплект материали е във формат и със съдържание, съответстващи на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”. Освен дисертационния труд са приложени Автореферат, актуално CV на докторанта и всички необходими документи и справки. Документите удостоверяват, че са спазени всички административни процедури.

Общо биографично представяне на кандидата

Докторантът Арпи Масахи завършва средното си образование през 2003 г. в 22-ро СОУ „Г. С. Раковски”; гр. София. Придобива бакалавърска степен по Логопедия във ФНПП на Софийски университет „Св.Климент Охридски“. През

2010 г. се дипломира като магистър по Логопедия, след успешно завършване на магистърска програма „Комуникативни нарушения на развитието“ в същия университет. През м.февруари 2020г.е зачислена за обучение в докторска програма „Логопедия“ към ФНОИ на СУ „Св.Климент Охридски”.

Професионалната реализация на докторанта е почти изцяло в сферата на логопедията. Стартира кариерата си през октомври 2008 г. като логопед в 28 СОУ „Ал. Константинов”, гр. София, продължава в Образователен център за деца и младежи с увреден слух “Яника”, гр. София, Център за обществена подкрепа в ж.к. „Надежда ”, гр. София, „Държавен логопедичен център” - гр. София. През 2016 г. създава частен център за семейно здраве „Арпи”- гр. София, на който е управител.

От февруари 2022г. до момента докторантът Арпи Масахи е асистент в катедра Логопедия на ФНОИ към СУ „Св.Климент Охридски”,

Актуалност на проблематиката на дисертационния труд

Актуалността на изследваната проблематика е аргументирана от значимостта на няколко съдържателни ракурса, дефиниращи параметрите на научната област, в която е развито дисертационното изследване: 1) Индивидуалните различия в темпа и качеството на граматичното развитие могат да бъдат индикатор за повишен риск от затруднения в четенето, писането и разбирането на учебното съдържание; 2) Езиковата онтогенеза представлява резултат от динамичното взаимодействие между биологични, когнитивни и социално-екологични фактори, които съвместно определят темпа, качеството и индивидуалните траектории на езиковото развитие; 3) Езикът има ясно изразена биологична основа, като нарушенията в тези механизми могат да доведат до забавяне или нетипично езиково развитие. Особено значение имат невронната пластичност и чувствителните периоди в ранното детство, които обуславят ефективността на ранната диагностика и интервенция.

В този контекст актуалността на темата и нейната дисертабилност са извън съмнение.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Дизайнът на дисертационния труд е с модернизирана, но все пак класическа структура и включва *Увод*, три основни обособени части: *Глава I* – съдържа теоретичен обзор по проблемите на изследването (включва 11 параграфа, структурирани съобразно параметрите на проблематиката); *Глава II* – Постановка на изследването (включва методологическите параметри и изследователската програма; *Глава III* - Резултати от изследването и обсъждане - представя количествен, качествен анализ и интерпретация на получените данни. В отделни структурни единици са представени *Изводи от проведеното изследване, Ограничения на изследването, Обобщения и препоръки*.

Списъкът на ползваните информационни източници съдържа 149 заглавия, от които 38 на кирилица и 111 на латиница.

Дисертационният труд съдържа 170 стандартни страници. В текста са включени 10 таблици и 33 фигури. В структурно отношение дисертацията е логично построена и добре балансирана.

Структурата и съдържанието на Първа глава на дисертационния труд са демонстрация на добра информираност и познаване на базисната и актуалната научната проблематика в двете направления, върху които е изградена концепцията на изследването:

1) Теоретични основи на езиковото развитие и граматичната компетентност в предучилищна възраст;
2) Морфологични и синтактични компоненти на устната реч като езикови предиктори за трудности в ученето.

Доброто познаване на съвременните лингвистични, психолингвистични и невропсихологични теории за езика като биологично и когнитивно обусловена система е обвързано с достатъчни компетенции в областта на езиковото развитие и граматичната компетентност в предучилищна възраст.

Подходът към селектиране, систематизиране и анализ на научната информация показва познаване на конкретната проблематика, както и формирани умения за работа с източници на научна информация.

Изследователската програма е представена във втората обособена част на дисертационната разработка. Целите и задачите на изследването (анонсирани

още във въведението) напълно кореспондират с декларираните четири работни хипотези. Те са коректно формулирани и определят акцентите на изследователската програма.

Изследователската програма е детайлно разработена и в конструктивен план представлява структура изследователски фази. Емпиричното изследване е с добре обмислени хронологични параметри. Инструментариума е разработен прецизно, изследователските процедури са коректно и детайлно описани. Използваните статистически методи за обработка на данни са адекватни на целите на изследването.

Резултатите от изследването са представени в обособена структурна част на дисертацията (*Глава III*): представен е количествен и качествен анализ на резултатите, дискусия върху резултатите от изследването. Диференциацията на акцентните направления на анализа е съобразно целта на изследването. Статистическите методи са с висока точност и дават възможност за вариативен анализ на данните. Проследяват се както възрастовите тенденции в овладяването на езиковите структури, така и индивидуалните вариации в рамките на типичното развитие. Интерпретацията на данните е извършена компетентно, направените обобщения и изводи са сериозна база за направените препоръки.

Научнотеоретични и практико-приложни приноси

Формулирани са 4 приноси с теоретична насоченост и 5 приноси с практико-приложна насоченост**.** Приносите на дисертационния труд на Арпи Масихи са с комплексен характер:

1) към научната теория по проблема за граматичното функциониране при деца с типично езиково развитие в предучилищна възраст, като са изяснени взаимовръзките между отделни лексикално-граматични компоненти и са очертани зоните на взаимодействие между морфологични, синтактични и метаграматични умения.

2) приноси с практико-приложен характер за учители в предучилищното и началното образование, специалисти по приобщаващо образование, логопеди. .

Приемам валидността на приносите, които Арпи Масихи е формулирала.

Искам да отбележа, че при представяне на приносите на дисертационния труд докторантът е обективен и не е преувеличил достойнствата на дисертацията.

Автореферат

Авторефератът е във формат и със съдържание, които отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св.Климент Охридски". Съдържанието му точно отразява представения дисертационен труд.

Публикации по темата на дисертацията (съдържание и изпълнение на наукометричните изисквания).

Представени са 3 публикации по темата на дисертационния труд. Съдържанието на публикациите е в съответствие с проблемните области, обхванати в разработката. По този показател нормативните наукометрични изисквания са изпълнени.

Лични впечатления

Не познавам докторанта Арпи Масихи и нямам лични впечатления.

Бележки, препоръки и въпроси

Много добре са описани и адекватно използвани статистическите методи и процедури.

Заключение

Оценката ми на представения дисертационен труд се базира на следните маркери:

1. Съответствие с регламентите на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св.Климент Охридски". – *Представения труд и публикации напълно съответстват на нормативните изисквания.*

2. Приноси. - *Научните резултати, постигнати в дисертационния труд са значими за логопедическата теория и практика.*

3. Дизайн. – *Структурирането на съдържанието и оформлението са извършени прецизно и компетентно.*

Докторантът Арпи Масихи притежава необходимия ресурс от теоретични знания и професионални умения по научна специалност Логопедия и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да даде положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Арпи Анжилиан Масихи в област на висше образование 1.Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика /Логопедия/.

25.04.2026г.
гр. Стара Загора

Доц.д-р Генчо Вълчев